

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om ändring av kommunallagen för landskapet Åland, samt
- 2) landskapslag om ändring av 5 § tjänstemannalagen för landskapet Åland.

Utländska medborgares möjligheter att anställas i tjänst hos landskapet och kommunerna är i dag begränsade. För att kunna anställas i polistjänst krävs finskt medborgarskap och i andra landskapstjänster kan inte andra utländska medborgare än nordiska medborgare anställas. Även i övriga Norden är idag utländska medborgares möjligheter att få offentliga tjänster begränsade. För högre statstjänster krävs i allmänhet att tjänstemannen är medborgare i landet i fråga medan det för kommunala tjänster vanligtvis inte ställs något krav på visst medborgarskap.

Uttryckliga allmänna bestämmelser om krav på visst medborgarskap för tjänster hos landskapet och kommunerna finns det inte i vare sig den gällande självstyrelselagen eller i landskapslagstiftningen. Krav på hembygdsrätt för innehav av viss tjänst har funnits i landskapslagstiftningen. För lantrådsämbetet, som tidigare var en tjänst, krävdes att den som skulle utnämnas till tjänsten hade hembygdsrätt.

Krav på visst medborgarskap för landskapstjänst har reglerats genom praxis, som grundar sig på gällande självstyrelselag 36 § och 13 § 1 mom. 21 punkten samt 11 § 2 mom. 16 punkten. Under de senaste åren har praxis varit att innehav av medborgarskap i nordiskt land krävts för landskapstjänst.

I fråga om kommunala tjänster har i allmänhet innehav av finskt medborgarskap krävts på grund av bestämmelser därom i kommunala tjänstestadgor. Tjänstestadgorna torde ha utarbetats med Finlands svenska kommunförbunds modellstadga som mall. De ändringar som har ägt rum i rikslagstiftningen har åtminstone delvis ansetts normerande och medfört ändring av vissa tjänstestadgor så att även utländska medborgare idag kan anställas i kommunal tjänst.

I den nya självstyrelselagen (FFS 1144/91) har intagits uttryckliga bestämmelser om krav på visst medborgarskap för annan offentlig tjänst i landskapet än statlig. I 24 § nya självstyrelselagen är bestämt att medborgare i något av de nordiska länderna kan anställas i tjänst hos landskapet eller kommun, dock inte i tjänst som polisman. Av paragrafen följer även att om anställning av andra utländska medborgare stadgas i landskapslag. Även om 24 § medger ett visst utrymme för olika tolkningar anser landskapsstyrelsen att den mest rimliga tolkningen är att det inte är möjligt att i landskapslag göra avvikelser från regeln att nordiska medborgare är behöriga för andra tjänster än polistjänster hos landskapet och för tjänster hos kommunerna. För landskapets eller kommunernas tjänster får sålunda framdeles inte ställas krav på innehav av hembygdsrätt.

Medborgare i annat land än nordiskt är inte direkt på grund av den nya självstyrelselagen behöriga. Deras medborgarskap skall följaktligen utgöra hinder för utnämning, om det inte i landskapslag annorlunda sägs.

Eftersom en persons medborgarskap inte i egentlig mening säger någonting om den personens vilja och förmåga att sköta en uppgift föreslår landskapsstyrelsen att visst medborgarskap som behörighetskrav att kunna anställas i tjänst hos landskapet eller kommun avskaffas. Dessutom torde ikraftträdandet av det s.k. EES-avtalet medföra att en avtalsansluten stat enbart kan förbehålla vissa offentliga tjänster statens egna medborgare. Härav följer att inte hela den offentliga sektorn kan undantas medborgare i EES-länder. Slutligen föreligger det inte några sakliga skäl som talar för att behandla nordiska och andra utländska medborgare olika, när det gäller deras möjligheter att anställas i landskaps- och kommunaltjänst. Även det förhållande att det kan uppstå oklarheter huruvida en annan än nordisk medborgare i kommunal tjänst får fortsätta sin tjänst även efter 1 januari 1993 talar för att avskaffa medborgarskapskravet.

Den föreslagna reformen kommer att undanröja ett hinder för utlänningar att anställas i landskapets och kommunernas tjänst. Det kan inte väntas att reformen leder till att utlänningar kommer att söka till offentliga tjänster i landskapet i någon större utsträckning. I praktiken begränsas utlänningars möjligheter att anställas i offentliga tjänster av språkkunskaps- och andra behörighetsvillkor.

Strävandena inom den europeiska sfären att jämställa utbildningen länderna emellan torde på sikt medföra att vissa utländska examina även skall godkännas som uppfyllande av kompetenskrav för offentliga tjänster i landskapet. Dock torde erkännandet av utländska examina vara kopplat till medborgarskap i en EG- eller EFTA-ansluten stat. Därför behöver inte ett EES-land erkänna en utländsk examen som en medborgare i ett inte EES-avtalet ansluten stat avlagt i ett EES-land. EES-avtalet torde dessutom medföra att språkkunskapskraven skall uppställas i relation till yrkesuppgifterna.

Landskapsstyrelsen konstaterar att utlänningars rätt att förvärvsarbeta i Finland regleras i utlänningslagen och utlänningsförordningen (FFS 378/91 och 449/91). Den reform som föreslås i denna framställning varken inskränker eller utvidgar utlänningars rätt att resa in, vistas eller arbeta i landet.

Lagförslagen har varit på remiss till kommunerna, FOA-Å, TOC-TÅ r.f. och AKAVA-ÅLAND. Samtliga remissinstanser utom en har förhållit sig positiva till den föreslagna reformen.

Landskapsstyrelsen föreslår att landstinget antar följande lagar.

1. **LANDSKAPSLAG**
om ändring av kommunallagen för landskapet Åland

I enlighet med landskapets beslut fogas till kommunallagen den 19 februari 1980 för landskapet Åland (5/80) en ny 52a § som följer:

52a §

För kommunala tjänster får inte krav uppställas på innehav av visst medborgarskap.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

2. **LANDSKAPSLAG**
om ändring av 5 § tjänstemannalagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut fogas till 5 § tjänstemannalagen den 6 augusti 1987 för landskapet Åland (61/87) ett nytt 4 mom. varvid nuvarande 4 mom. blir 5 mom. som följer:

5 §

Till tjänst som polis får utses endast finsk medborgare. För annan tjänst hos landskapet krävs det inte innehav av visst medborgarskap.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

Mariehamn den 24 mars 1992

L a n t r å d

Ragnar Erlandsson

Lagberedningssekreterare

Tomas Lundberg